

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАУКОВИХ ВИДАНЬ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Розглянуто діяльність наукових видань з фізичного виховання і спорту. Визначено показники діяльності провідних наукових видань країн Європейського Союзу. Зазначено основні напрямки вдосконалення вітчизняних наукових видань. Ефективне рішення вищезазначених проблем потребує наявності певних фінансових і кадрових ресурсів.

Ключові слова: наукові видання, Європейський Союз.

Activity of scientific editions on physical training and sports surveyed. Parameters of activity of leading scientific editions of the countries of the European Union are defined. Main routes of perfecting of domestic scientific editions are specified. The effective solution of the above mentioned problems requires available particular financial and frame resources.

Key words: scientific editions, European Union.

Постановка проблеми. Серед основних напрямків діяльності наукових видань можна виділити такі, що вважаються загальноприйнятими у світовому науковому співтоваристві. Такі напрямки не притаманні вітчизняним науковим видавництвам. Інші вимоги до наукових видань, інша система оцінки діяльності їх та науковців, які друкуються у виданнях привела і до інших показників роботи. Поступова інтеграція науки до європейського науково-освітнього простору вимагає прийняття та перехід на інші критерії оцінки діяльності наукових видань. Це незабаром стане актуальною проблемою для засновників наукових видань.

Відомо, що Європейська система вищої освіти та Європейська система наукових досліджень – основні запоруки інтелектуального суспільства. У цьому контексті Україна чітко визначила орієнтири на входження в освітній та науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності у контексті європейських вимог, щораз наполегливіше працює над практичним приєднанням до Болонського процесу [1, 2]. У зазначеному аспекті важливими стають питання інформаційного забезпечення наукової діяльності через публікації матеріалів досліджень та їх представлення широкому загалу науковців. Для засновників наукових видань базою для концентрування інформаційних ресурсів поступово стає Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, яка надає редакціям наукових видань дисковий простір для розташування свої електронних ресурсів.

Але на сьогодні в Україні відсутнє чітке державне управління і координація діяльності з метою забезпечення умов формування інтегрованого ресурсу для належного супроводження наукової та науково-технічної діяльності [4]. І це незважаючи на те, що є позитивні рішення проблем інформаційно-бібліотечного забезпечення наукових досліджень в умовах інтенсивного використання комп'ютерно-телекомунікаційних технологій [5]. До цього слід додати, що відповідно до наказу МОН України від 01.12. 2005 р. № 688 УкрІНТЕІ розпочав збір фахових видань ВНЗ та формування реферативної бази даних результатів наукових досліджень, що проводяться в ВНЗ. Але існує проблема забезпечення повноти даного ресурсу.

На сьогодні до фонду надійшло лише 25 % всіх видань від 50% організацій, що створює проблему забезпечення повноти даного ресурсу [4]. ВАК України також занепокоєна незадовільним станом діяльності наукових фахових видань [3].

Все це загалом ставить певні перешкоди до інтеграції електронних інформаційних ресурсів України до європейського науково-освітнього простору. Необхідно також наголосити, що в цілому рівень наукових видань є мірою наукових досягнень певної галузі науки. І саме вони відображають сучасний стан наукових досліджень та взаємозв'язки вітчизняних досліджень з науковими програмами інших країн.

Мета роботи – аналіз основних критеріїв діяльності наукових спеціалізованих видань, що затверджено ВАК України та можливості їх інтеграції до Європейського науково-освітнього простору.

Результати дослідження. На сьогодні основні показники діяльності наукових видань визначені постановами ВАК України, державних органів реєстрації, постановами Кабінету Міністрів України відносно видавничої діяльності, а також законами про друк і охорону авторських прав. Зазначені критерії визначають певну систему видавничої діяльності взагалі і наукових видань окремо. Значну роль у формуванні критеріїв діяльності видань відіграє система оцінки діяльності науковців, установ засновників видань і системи рейтингової оцінки діяльності вищих навчальних закладів. Вся система спрямована у своїй більшості на кількісні показники: кількість надрукованих статей вченим, кількість наукових видань у ВНЗ і т. д. І майже відсутні критерії, які визначають необхідність наукової статті, наукового видання, доступність видання і т. д. Наприклад, рейтингові показники діяльності ВНЗ 2006 року щодо наукових видань тісно пов'язані з їх кількістю. Чим більше наукових видань, що затверджені у ВАК України має ВНЗ, тим вище у нього рейтинг. Так само і про кількість наукових статей. Але ніде немає показника, що відповідає на питання про їх необхідність і саме у такій кількості.

Система оцінки наукових видань країн Європейського Союзу має дещо інші критерії діяльності наукових видань. В цілому система спрямована на оцінку діяльності науковців і наукових видань іншими особами. Мова йде про те, скільки науковців звернули увагу на наукові статті інших авторів і згадали про них у своїх публікаціях. Так само і про те, скільки разів статті одного видання науковці відзначили у своїх публікаціях, які надруковано у інших виданнях. Від цього йде і система оцінки діяльності науковців, а також система розподілу коштів на наукові дослідження. Важливе значення в оцінці діяльності науковців набуває рейтинг видань, у яких він надрукував свою статтю.

Серед показників діяльності наукових видань слід відзначити такі:

1. Реферування статей видання у реферативних журналах.
2. Цитування видання у національних і міжнародних наукових базах даних.
3. Звертається увага на тематичні бази даних.
4. Наявність окрім паперових версій видання також і електронних копій статей.
5. Важливим є наявність системи пошуку по електронному каталогу в мережі інтернет – повнотекстові статті, тільки анотації або тільки зміст видання.
6. Найбільш важливий показник – це рейтинг серед наукових видань, що відслідковуються інститутом наукової інформації США.

Таким чином засновники та головні редактори вітчизняних наукових видань, якщо вони мають за мету наблизитись до стандартів Європейського Союзу (ЄС), повинні провести моніторинг діяльності видання за такими ознаками:

1. Наявність паперової і електронної версії видання.
2. Реєстрація ISSN на обидва види видання.
3. Відображення статей у реферативних журналах.
4. Цитування видання у національній електронній базі даних.

5. Відображення видання у міжнародній електронній базі даних.

На сьогодні є певна позитивна тенденція, що наукові видання за спеціальностями 24.00.01, 24.00.02, 24.00.03 поступово перейдуть на зазначені показники. Можна констатувати той факт, що 50% всіх видань галузі на сьогодні виконують майже всі вищезазначені пункти. І ці видання охоплюють 90% від загального щорічного обсягу публікацій всіх видань галузі, які затверджено ВАК України.

У таблиці 1 представлено відомості про наукові видання галузі та їх відповідність стандартам ЄС, основними з яких є:

Таблиця 1
Показники відповідності наукових видань галузі стандартам ЄС

№ №	Назва видання	Показники відповідності стандартам ЄС						
		Представлення у мережі інтернет	ISSN, реферування, входження до баз даних та ін.					
			Зареєстровано ISSN (паперова версія)	Зареєстровано ISSN (електронна версія)	Реферується (УРЖ "Джерело")	Представлено у національній базі даних (НБУВ)	Відображується у міжнародній базі даних IndexCopernicus	Повнотекстовий пошук*
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Наука в олімпійському спорті	http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/nos/index.html http://www.nbu.gov.ua/articles/nufvsu/ http://unisport.edu.ua/uk/library/search/	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.	Теорія і методика фізичного виховання і спорту	http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/tmfvs/index.html http://www.nbu.gov.ua/articles/nufvsu/ http://unisport.edu.ua/uk/library/search	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.	Спортивна медицина	http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/SMed/index.html http://www.nbu.gov.ua/articles/nufvsu/ http://unisport.edu.ua/uk/library/search	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Продовження таблиці 1

4.	Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту	http://www.nbuv.gov.ua/articles/khhpi/ http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/PPMB/index.html http://www.sportsscience.org/html/sedite.html	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5.	Физическое воспитание студентов творческих специальностей	http://www.nbuv.gov.ua/articles/khhpi/ http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/PhVSTS/index.html http://lib.sportedu.ru/books/xhpi/	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6.	Спортивна наука України: електронне видання	http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/SNU/title.html		✓		✓	✓	
7.	Молода спортивна наука України	http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/MSNU/index.html	✓*	✓*		✓	✓*	
8.	Теорія та методика фізичного виховання	http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/TMFV/index.html http://www.tmfv.com.ua/	✓	✓		✓		
9.	Актуальні проблеми фізичної культури і спорту	http://www.dndifks.org.ua/				✓		
10.	Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім.Т.Г.Шевченка	http://www.sportsscience.org/html/spub.html						
11.	Вісник Прикарпатського університету. Серія фізична культура	http://www.pu.if.ua/cgi-bin/index.cgi?action=show&kind=lib&lang=ukr&sub=ebook						
12.	Слобожанський науково-спортивний вісник		✓					

Умовні позначки: * – повнотекстовий пошук статей за ключовими словами і прізвищем автора з представленням результатів у вигляді анотацій і можливістю копіювання статей; ✓ – позитивне рішення, ✓* – видання проходить експертизу.

Наявність сторінки у мережі інтернет.

1. Наявність реєстрації ISSN.
2. Реферування видання.
3. Представлення у національній і міжнародній базі даних.
4. Надання можливості пошуку статей за ключовими словами і прізвищем автора з представленням результатів у вигляді анотацій і можливістю копіювання повних текстів статей.

5. Більшість видань входять до національної електронної бази даних, яка розташована у відповідному розділі сайту НБУВ. Також у таблиці представлено наукові видання, які реферуються (український реферативний журнал “Джерело”) та відображаються у міжнародній базі даних (IndexCopernicus).

Всі інші видання галузі не мають жодного показника, що відповідає критеріям наукових видань ЄС які зазначено у таблиці 1:

1. Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні.
2. Молодіжний науковий вісник.
3. Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки.
4. Спортивний вісник Придніпров'я.
5. Теорія і практика фізичного виховання.
6. Фізична культура, спорт та здоров'я нації.
7. Фізичне виховання в школі.
8. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві.

Висновок.

Ефективне рішення вищезазначених проблем потребує наявності певних фінансових і кадрових ресурсів. Але все таки у більшості визначається наявністю кадрів, що спроможні працювати за стандартами діяльності наукових видань країн ЄС та розумінням керівництва ВНЗ важливості і актуальності проблеми.

1. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти // Журавський В. С., Згуровський М. З. – К.: Політехніка, 2003.
2. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За редакцією В.Г. Кременя. Авторський колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2004. – 384 с.
3. Єрмаков С.С. Спеціалізовані фахові видання України у світовому та європейському освітньому просторі // Бюл. ВАК України, 2006. – №10. – С. 3-6.
4. Про стан і розвиток науково-технічної інформації в умовах формування інформаційного суспільства // Рішення колегії міністерства освіти і науки України 29 червня 2006р., протокол № 8/3-13.
5. Симоненко Т.В. Розвиток системи інформаційно-бібліотечного забезпечення науки // НТІ. – 2006. – № 3. – С. 58-62.